

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

4. december 2018 *

»Præjudiciel forelæggelse – ligebehandling med hensyn til beskæftigelse – direktiv 2000/78/EF – forbud mod forskelsbehandling på grund af alder – ansættelsen af politibetjente – et ved lov oprettet nationalt organ, der skal sikre håndhævelsen af EU-retten på et bestemt område – beføjelse til at undlade at anvende national lovgivning, der er i strid med EU-retten – EU-rettens forrang«

I sag C-378/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Supreme Court (øverste domstol, Irland) ved afgørelse af 16. juni 2017, indgået til Domstolen den 22. juni 2017, i sagen

Minister for Justice and Equality,

Commissioner of An Garda Síochána

mod

Workplace Relations Commission,

procesdeltagere:

Ronald Boyle m.fl.,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling),

sammensat af præsidenten, K. Lenaerts, vicepræsidenten, R. Silva de Lapuerta (refererende dommer), afdelingsformændene J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, T. von Danwitz, C. Toader og F. Biltgen samt dommerne E. Levits, L. Bay Larsen, M. Safjan, C.G. Fernlund, C. Vajda og S. Rodin,

generaladvokat: N. Wahl,

justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 5. juni 2018,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Minister for Justice and Equality, Commissioner of An Garda Síochána og Irland ved M. Browne, L. Williams og T. Joyce, som befuldmægtigede, bistået af A. Kerr, BL, og B. Murray, SC,

* Processprog: engelsk.

- Workplace Relations Commission ved G. Gilmore, BL, og C. Power, SC, på vegne af solicitor S. Larkin,
 - Ronald Boyle m.fl. ved D. Fennelly, BL, på vegne af solicitor M. Mullan,
 - den tjekkiske regering ved M. Smolek, J. Vlácil og J. Pavliš, som befuldmægtigede,
 - Europa-Kommissionen ved H. Krämer og L. Flynn, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 11. september 2018, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører spørgsmålet om, hvorvidt et ved lov oprettet nationalt organ, som har fået tildelt kompetence til at sikre håndhævelsen af EU-retten på et bestemt område, kan undlade at anvende en bestemmelse i national ret, der er i strid med EU-retten.
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Minister for Justice and Equality (justits- og ligestillingsminister, Irland) (herefter »ministeren«) og Commissioner of An Garda Síochána (chefen for det nationale politi, Irland) ved Equality Tribunal (ligestillingsnævn, Irland), hvis opgaver fra og med 2015 er overtaget af Workplace Relations Commission (kommissionen for forhold på arbejdspladsen, Irland), vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt sidstnævnte har kompetence til at undlade at anvende bestemmelser i national ret, som er i strid med EU-retten.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 1 i Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (EFT 2000, L 303, s. 16) fastsætter:
»Formålet med dette direktiv er, med henblik på at gennemføre princippet om ligebehandling i medlemsstaterne, at fastlægge en generel ramme for bekæmpelsen af forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv på grund af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering.«
- 4 Dette direktivs artikel 3, stk. 1, litra a), som har overskriften »Anvendelsesområde«, fastsætter:
»Inden for rammerne af [Unionens] beføjelser finder dette direktiv anvendelse både i den offentlige og den private sektor, herunder offentlige organer, på alle personer for så vidt angår:
a) vilkårene for adgang til lønnet beskæftigelse, udøvelse af selvstændig erhvervsvirksomhed og erhvervsmæssig beskæftigelse, herunder udvælgelseskriterier og ansættelsesvilkår, uanset branche og uanset niveau i erhvervshierarkiet, herunder i henseende til forfremmelse

[...]

- 5 Direktivets artikel 9, stk. 1, der findes i kapitel II med overskriften »Retsmidler og håndhævelse«, har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne sikrer, at enhver, der mener sig krænket, fordi princippet om ligebehandling tilsidesættes i forhold til den pågældende, kan indgive klage til retslige og/eller administrative instanser, herunder, hvor de finder det hensigtsmæssigt, til forligsinstanser, med henblik på håndhævelse af forpligtelserne i henhold til dette direktiv, selv efter at det forhold, hvori forskelsbehandlingen angiveligt har fundet sted, er ophørt.«

Irsk ret

- 6 Artikel 34 i Bunreacht na hÉireann (Irlands forfatning) fastsætter følgende:

»1. Retslige anliggender forvaltes i ved lov oprettede retter af dommere, der er udnævnt i henhold til denne forfatning, og forvaltes offentligt, undtagen i de særlige og begrænsede tilfælde, som måtte være foreskrevet ved lov.

2. Retterne omfatter:

- i. retter i første instans
- ii. en appeldomstol og
- iii. en øverste appeldomstol.

3. 1 Retterne i første instans omfatter en High Court [ret i første instans], der har fået tillagt fuld oprindelig kompetence i og beføjelse til at afgøre alle retlige eller faktiske, civilretlige eller strafferetlige, anliggender og spørgsmål.

2. Medmindre andet følger af denne artikel, omfatter High Courts [ret i første instans] kompetence spørgsmålet om gyldigheden af enhver lovgivning under hensyntagen til bestemmelserne i denne forfatning, og et sådant spørgsmål kan ikke rejses (ved processkrift, procedure eller på anden måde) ved en anden ret, der er oprettet i henhold til denne eller anden artikel i denne forfatning, end High Court [ret i første instans], Court of Appeal [appeldomstol] eller Supreme Court [øverste domstol].«

- 7 Den irske forfatnings artikel 37, stk. 1, fastsætter:

»Ingen bestemmelse i denne forfatning kan underkende muligheden for at udøve begrænsede opgaver og beføjelser af en retslig art i sager, der ikke er strafferetlige, for enhver person eller ethvert organ af personer, der ved lov er behørigt bemyndiget til at udøve sådanne opgaver og beføjelser, uanset at en sådan person eller et sådant organ af personer ikke er en dommer eller en ret udnævnt eller oprettet som sådan i henhold til denne forfatning.«

- 8 De nationale foranstaltninger til gennemførelse af direktiv 2000/78 med hensyn til beskæftigelse, herunder ansættelsesvilkår, fremgår af Employment Equality Acts 1998 to 2015 (love om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse 1998 til 2015, herefter »love om ligebehandling«), hvis section 77(1) bestemmer:

»En person, som gør gældende [...], at vedkommende har været udsat for forskelsbehandling [...] i strid med [lovene om ligebehandling], kan [...] kræve erstatning ved anmodning til generaldirektøren for Workplace Relations Commission [kommissionen for forhold på arbejdspladsen] [...]«

- 9 Section 82 i lovene om ligebehandling opstiller en række afhjælpende foranstaltninger, som generaldirektøren for Workplace Relations Commission kan træffe. Sidstnævnte kan for det første udstede pålæg om erstatning i form af efterbetaling af løn (ved tilsidesættelse af forpligtelsen til lige løn) med hensyn til en beskæftigelsesperiode, der startede højst tre år før indbringelse af en klage i henhold til disse loves section 77(1), som førte til generaldirektørens afgørelse, for det andet udstede pålæg om lige løn fra denne dato, for det tredje udstede pålæg om erstatning for følgerne af de forskellige former for forskelsbehandling eller viktimisering, der har fundet sted tidligst seks år før indbringelsen af klagen i henhold til disse loves section 77, for det fjerde udstede pålæg om ligebehandling på alle de i sagen relevante områder, for det femte udstede pålæg over for en eller flere af de i afgørelsen angivne personer om at vedtage de heri omhandlede foranstaltninger, og for det sjette udstede pålæg over for arbejdsgiver om at reintegrere den pågældende i beskæftigelsen eller genansætte vedkommende, med eller uden erstatning.
- 10 Regulation 5(1)(c) i Garda Síochána (Admissions and Appointments) Regulations 1988 (vedtægten for det nationale politi (ansættelse og udnævnelse) fra 1988), som ændret ved Garda Síochána (Admissions and Appointments) (Amendment) Regulations 2004 (vedtægten for det nationale politi (ansættelse og udnævnelse) (ændring) fra 2004) (herefter »vedtægten om »ansættelse og udnævnelse«») fastsætter:

»Med forbehold af denne vedtægt kan chefen for det nationale politi ikke ansætte nogen som elev, medmindre

[...]

- c) han har sikret, at personen er mindst 18 år, men under 35 år den første dag i den måned, hvor et opslag om den ledige stilling, som ansættelsen vedrører, første gang blev offentliggjort i en landsdækkende avis

[...]«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 11 Ronald Boyle og to andre personer (herefter »Ronald Boyle m.fl.«) blev udelukket fra proceduren med henblik på ansættelse af nye betjente i An Garda Síochána (det nationale politi, Irland) med den begrundelse, at de var over den maksimale aldersgrænse for ansættelse, som er fastsat i vedtægten om »ansættelse og udnævnelse«.
- 12 Som følge af denne afgørelse indgav Ronald Boyle m.fl. en klage til Equality Tribunal (ligestillingsnævnet).
- 13 Ronald Boyle m.fl. gjorde gældende, at fastsættelsen af en maksimal aldersgrænse for ansættelse i den nationale politistyrke udgør en forskelsbehandling, der er forbudt i henhold til såvel direktiv 2000/78 som de bestemmelser i irsk ret, der gennemfører dette direktiv.
- 14 Ministeren gjorde gældende, at Equality Tribunal (ligestillingsnævnet) manglede kompetence, for så vidt som den foranstaltning, der pålagde den maksimale aldersgrænse for ansættelse ved den nationale politistyrke, var en bestemmelse i national ret, hvorfor kun retter, der er oprettet i henhold til den irske forfatning, havde kompetence til i givet fald at undlade at anvende en sådan bestemmelse. Equality Tribunal (ligestillingsnævnet) besluttede imidlertid, at det ville fortsætte behandlingen af denne klage, men erklærede sig dog enig i, at det som en del af sagen ville overveje og træffe afgørelse om det kompetencespørgsmål, som ministeren havde rejst.

- 15 Ministeren anlagde sag ved High Court (ret i første instans, Irland) med påstand om, at denne domstol ved kendelse nedlægger forbud over for Equality Tribunal (ligestillingsnævnet) mod at handle på en måde, der i givet fald ville være i strid med lovgivningen.
- 16 High Court (ret i første instans) gav medhold i ministerens påstand ved kendelse, hvorved den forbød Equality Tribunal (ligestillingsnævnet) at træffe afgørelse om klagen indgivet af Ronald Boyle m.fl. High Court (ret i første instans) fastslog nemlig, at Equality Tribunal (ligestillingsnævnet) ikke havde kompetence til at vedtage en juridisk bindende afgørelse, hvormed det fastslås, at national ret er i strid med EU-retten, idet denne kompetence udtrykkeligt er forbeholdt High Court (ret i første instans) i henhold til den irske forfatnings artikel 34.
- 17 Equality Tribunal (ligestillingsnævnet) har iværksat appel til prøvelse af denne kendelse ved den forelæggende ret, Supreme Court (øverste domstol, Irland).
- 18 Den forelæggende ret har fremhævet, at i henhold til national ret har Equality Tribunal (ligestillingsnævnet), der i mellemtiden er omdøbt til Workplace Relations Commission, ikke kompetence til at undlade at anvende bestemmelser i national ret, som den anser for at være i strid med EU-retten. Det er alene High Court (ret i første instans), der har en sådan kompetence, og det er alene ved denne ret, der gyldigt kan anlægges et søgsmål, der, hvis der gives medhold, indebærer, at en bestemmelse i national ret ikke finder anvendelse, med forbehold for appel til Court of Appeal (appeldomstol, Irland) eller til den forelæggende ret.
- 19 Sidstnævnte ret er således af den opfattelse, at kompetencen i sager om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse i henhold til national ret er delt mellem Workplace Relations Commission, som har kompetence i de fleste sager, på den ene side, og High Court (ret i første instans), på den anden side, når det forhold, at en klage tages til følge, indebærer, at bestemmelser i national ret, som er i strid med EU-retten, ikke skal anvendes. Den forelæggende ret er ligeledes af den opfattelse, at i henhold til national ret og med henblik på at sikre overholdelse af EU-retten har High Court (ret i første instans) kompetence til at vedtage alle de foranstaltninger, der er nødvendige for at gennemføre de rettigheder, som er fastsat i EU-retten.
- 20 Supreme Court (øverste domstol) har dernæst taget stilling til, om en sådan kompetencefordeling i den interne retsorden er i overensstemmelse med ækvivalens- og effektivitetsprincippet, således som disse er fastslået i Domstolens praksis.
- 21 I denne forbindelse er den forelæggende ret for det første af den opfattelse, at eftersom en sådan kompetencefordeling gælder på alle retsområder, både det nationale og EU-retlige, er det klart, at ækvivalensprincippet er opfyldt.
- 22 Denne domstol er for det andet af den opfattelse, at denne kompetencefordeling, hvorefter sager, der eventuelt kan føre til, at bestemmelser i national ret, som er i strid med EU-retten, ikke skal anvendes, skal anlægges ved High Court (ret i første instans), er i overensstemmelse med effektivitetsprincippet, for så vidt som sidstnævnte domstol har kompetence til at sikre overholdelsen af enhver rettighed, som er anerkendt i henhold til EU-retten, og i forbindelse hermed i givet fald undlade at anvende bestemmelser i national ret, som fastsætter en maksimal alder for ansættelse i politiet, som er i strid med bestemmelser i EU-retten om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse, og dette på en måde, der ikke gør det uforholdsmæssigt vanskeligt at gennemføre EU-retten.
- 23 Workplace Relations Commission har gjort gældende, at eftersom den som organ er underlagt en generel forpligtelse til at håndhæve nationale og EU-retlige forskrifter om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse, skal den have alle de nødvendige beføjelser med henblik herpå. Den er dermed af den opfattelse, at fordelingen af kompetencen mellem High Court (ret i første instans) og den selv ikke er overensstemmelse med EU-retten, eftersom denne fordeling forhindrer den i at opfylde denne forpligtelse.

- 24 Supreme Court (øverste domstol) har på denne baggrund besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Når

- a) et ved [lov] oprettet [...] nationalt organ [...] har fået tildelt en generel kompetence til bl.a. at sikre håndhævelse af EU-retten på et bestemt område, og
- b) national ret foreskriver, at et sådant organ ikke har kompetence inden for en begrænset kategori af sager, hvor et effektivt retsmiddel indebærer, at national lovgivning ikke finder anvendelse på grundlag af national ret eller EU-retten, og
- c) passende nationale retter har kompetence til at afsige enhver passende kendelse, hvorefter national lovgivning ikke finder anvendelse, hvilket er påkrævet for at sikre overholdelse af den pågældende EU-retlige foranstaltning, har kompetence til at behandle sager, hvori et sådant retsmiddel er nødvendigt, har kompetence i sådanne sager til at foranstalte ethvert retsmiddel krævet i EU-retten, og hvor det af retterne foranstaltede retsmiddel i overensstemmelse med Domstolens praksis er blevet bedømt som værende i overensstemmelse med ækvivalens- og effektivitetsprincippet,

skal det ved lov oprettede organ da ikke desto mindre anses for at have kompetence til at behandle en klage over, at national lovgivning tilsidesætter relevant EU-ret, og, hvis klagen tages til følge, undlade at anvende lovgivningen, uanset at national ret i alle sager, der vedrører anfægtelser af lovgivningens gyldighed af en grund, og som kræver, at lovgivningen ikke skal anvendes, tildeler kompetencen til en ret, der er oprettet i henhold til forfatningen, snarere end til det pågældende organ?»

Om det præjudicielle spørgsmål

Formaliteten vedrørende anmodningen om præjudiciel afgørelse

- 25 Den tjekkiske regering har bestridt, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling, idet den har fremhævet, at den er formuleret i vage vendinger, og den omstændighed, at den forelæggende ret ikke har præciseret, hvilke bestemmelser i direktiv 2000/78 den nationale lovgivning er i strid med.
- 26 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at det inden for rammerne af det samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter, der er indført i artikel 267 TEUF, udelukkende tilkommer den nationale retsinstans, for hvem en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retlige afgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere såvel, om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, som den forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (dom af 27.6.2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).
- 27 Heraf følger, at der foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan kun afvise at træffe afgørelse om et præjudicielt spørgsmål fremsat af en national ret, hvis det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål (dom af 27.6.2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).

- 28 Det er ligeledes vigtigt, at den nationale ret angiver de nøjagtige grunde til, at den har rejst spørgsmål om fortolkningen af EU-retten og har fundet det nødvendigt at forelægge Domstolen præjudicielle spørgsmål (dom af 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).
- 29 Selv om genstanden for hovedsagen er en klage indgivet af ansøgere, der er blevet udelukket fra at deltage i proceduren for ansættelse af betjente til det irske politi, og hvormed det er gjort gældende, at den i vedtægten om »ansættelse og udnævnelse« fastsatte aldersgrænse for ansættelse er uforenelig med direktiv 2000/78 og lovene om ligebehandling, fremgår det ikke desto mindre af forelæggelsesafgørelsen, at den forelæggende ret i den sag, der verserer for den, er i tvivl om, hvorvidt kompetencefordelingen mellem High Court (ret i første instans) og Workplace Relations Commission, således som denne kompetencefordeling er blevet fortolket i retspraksis fra Supreme Court (øverste domstol), og hvorefter Workplace Relations Commission ikke har kompetence til at undlade at anvende national lovgivning, som er i strid med direktiv 2000/78, er i overensstemmelse med EU-retten, navnlig princippet om EU-rettens forrang.
- 30 Det følger heraf, at Domstolen råder over tilstrækkelige oplysninger til at give en hensigtsmæssig besvarelse af det forelagte spørgsmål, og anmodningen om præjudiciel afgørelse kan derfor antages til realitetsbehandling.

Om det præjudicielle spørgsmål

- 31 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om EU-retten og navnlig princippet om EU-rettens forrang skal fortolkes således, at den er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter et ved lov oprettet nationalt organ, som har fået tildelt en kompetence til at sikre håndhævelsen af EU-retten på et bestemt område, ikke har kompetence til at undlade at anvende en bestemmelse, der er i strid med EU-retten.
- 32 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at der ifølge irsk ret, således som fortolket af Supreme Court (øverste domstol), er en fordeling af kompetencerne mellem de i henhold til national ret udpegede retsinstanser og Workplace Relations Commission. På den ene side har sidstnævnte kompetence til at træffe afgørelse om klager vedrørende foranstaltninger eller afgørelser, som angiveligt er i strid med direktiv 2000/78 og lovene om ligebehandling, og på den anden side har High Court (ret i første instans) kompetence, når det forhold, at klagen tages til følge, kræver, at en bestemmelse i national ret, der er i strid med EU-retten, ikke skal anvendes eller ophæves.
- 33 Det skal i den forbindelse indledningsvis fremhæves, at der som anført af generaladvokaten i punkt 45 i forslaget til afgørelse skal sondres mellem beføjelse til i et særligt tilfælde at undlade at anvende en bestemmelse i national ret, som er i strid med EU-retten, og beføjelse til at ophæve en sådan bestemmelse med den generelle virkning, at den pågældende bestemmelse ikke længere er gyldig.
- 34 Det tilkommer nemlig medlemsstaterne at udpege de retter og/eller institutioner, som har kompetence til at kontrollere gyldigheden af en national bestemmelse og fastsætte passende retsmidler og procedurer, som gør det muligt at bestride denne gyldighed, og, hvis søgsmålet er begrundet, at ophæve den pågældende bestemmelse og i givet fald fastlægge virkningerne af en sådan ophævelse.
- 35 Ifølge Domstolens faste praksis følger det derimod af EU-rettens forrang, at de nationale retsinstanser, der inden for rammerne af deres respektive kompetencer skal anvende EU-rettens bestemmelser, er forpligtet til at sikre den fulde virkning af disse bestemmelser og skal om fornødent af egen drift undlade at anvende enhver modstående national bestemmelse, uden at de behøver at anmode om eller afvente en forudgående ophævelse af denne nationale bestemmelse ad lovgivningsvejen eller ved

ethvert andet forfatningsmæssigt middel (jf. i denne retning dom af 9.3.1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, præmis 17, 21 og 24, og af 6.3.2018, SEGRO og Horváth, C-52/16 og C-113/16, EU:C:2018:157, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).

- 36 Enhver bestemmelse i national ret eller enhver lovgivningsmæssig, administrativ eller retslig praksis, som har til følge, at EU-retten virkning begrænses ved, at den dommer, der er kompetent til at anvende EU-retten, frakendes mulighed for, når han anvender denne, at foretage, hvad der kræves for at udelukke nationale lovgivningsbestemmelser, der måtte udgøre en hindring for den fulde virkning af direkte anvendelige EU-regler, er dermed uforenelig med de krav, der følger af selve EU-retten natur (jf. i denne retning dom af 9.3.1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, præmis 22, af 19.6.1990, Factortame m.fl., C-213/89, EU:C:1990:257, præmis 20, og af 8.9.2010, Winner Wetten, C-409/06, EU:C:2010:503, præmis 56).
- 37 Dette ville være tilfældet, såfremt løsningen af en konflikt mellem en bestemmelse i EU-retten og en national lov var forbeholdt en anden myndighed end den dommer, der er udset til at sikre EU-retten anvendelse, og denne myndighed havde en særlig skønsbeføjelse (dom af 8.9.2010, Winner Wetten, C-409/06, EU:C:2010:503, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis).
- 38 Som Domstolen ved gentagne lejligheder har fastslået, påhviler denne pligt til at undlade at anvende en national lovgivning, der strider mod EU-retten, ikke blot de nationale domstole, men ligeledes alle statsorganer, herunder de administrative myndigheder, der inden for rammerne af deres respektive kompetencer skal anvende EU-retten bestemmelser (jf. i denne retning dom af 22.6.1989, Costanzo, 103/88, EU:C:1989:256, præmis 31, af 9.9.2003, CIF, C-198/01, EU:C:2003:430, præmis 49, af 12.1.2010, Petersen, C-341/08, EU:C:2010:4, præmis 80, og af 14.9.2017, The Trustees of the BT Pension Scheme, C-628/15, EU:C:2017:687, præmis 54).
- 39 Heraf følger, at princippet om EU-retten forrang ikke kun for domstolene, men for alle instanser i medlemsstaterne, medfører en forpligtelse til at sikre, at EU-retlige bestemmelser gennemføres fuldt ud.
- 40 Det er i lyset af disse betragtninger, at det forelagte spørgsmål skal besvares.
- 41 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at i henhold til artikel 9 i direktiv 2000/78 sikrer medlemsstaterne, at enhver, der mener sig krænket, fordi princippet om ligebehandling tilsidesættes i forhold til den pågældende, kan indgive klage til retslige og/eller administrative instanser, herunder, hvor de finder det hensigtsmæssigt, til forligsinstanser, med henblik på håndhævelse af forpligtelserne i henhold til dette direktiv.
- 42 Det følger af denne artikel, at det tilkommer medlemsstaterne at fastlægge de procedurer, som har til formål at sikre håndhævelsen af forpligtelserne i henhold til dette direktiv.
- 43 Som det fremgår af oplysningerne i anmodningen om præjudiciel afgørelse, har den irske lovgiver valgt at tillægge Workplace Relations Commission en særlig kompetence for at sikre håndhævelsen af direktiv 2000/78. Ifølge section 77(1) i lovene om ligebehandling, som omfatter foranstaltningerne til gennemførelse af dette direktiv, kan enhver person, som hævder at have været udsat for forskelsbehandling i strid med disse love, nemlig kræve erstatning ved at indgive en anmodning til Workplace Relations Commission.
- 44 Det fremgår af de sagsakter, som er forelagt Domstolen, at Workplace Relations Commission er et organ, som er oprettet af den irske lovgiver for at opfylde Irlands forpligtelse i henhold til artikel 9 i direktiv 2000/78.

- 45 Hvis Workplace Relations Commission i egenskab af et organ, som den nationale lovgiver har tillagt kompetence til at sikre anvendelsen af princippet om forbud mod forskelsbehandling ved beskæftigelse og erhverv – således som konkretiseret ved direktiv 2000/78/EF og lovene om ligebehandling – skal træffe afgørelse i en tvist vedrørende dette princip, kræver princippet om EU-rettens forrang, at det inden for rammerne af sine beføjelser sikrer den retsbeskyttelse, der for borgerne følger af EU-retten, og sikrer dennes fulde virkning, idet det skal undlade at anvende enhver modstridende bestemmelse i national lov (jf. i denne retning dom af 22.11.2005, Mangold, C-144/04, EU:C:2005:709, præmis 77, af 19.1.2010, Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, præmis 53, og af 19.4.2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, præmis 35).
- 46 Det ville nemlig være selvmodsigende, hvis borgere kan påberåbe sig bestemmelser i EU-retten på et særligt område ved et organ, som ifølge national ret er tillagt kompetence til at træffe afgørelse om tvister på dette område, og det pågældende organ imidlertid ikke er forpligtet til at anvende disse bestemmelser og undlade at anvende de bestemmelser i national ret, der ikke er i overensstemmelse hermed (jf. i denne retning dom af 22.6.1989, Costanzo, 103/88, EU:C:1989:256, præmis 31).
- 47 For så vidt som Workplace Relations Commission skal anses for en »ret« som omhandlet i artikel 267 TEUF (jf. i denne retning dom af 18.3.2014, Z., C-363/12, EU:C:2014:159), kan den i henhold til denne artikel forelægge Domstolen et spørgsmål om fortolkningen af de relevante bestemmelser i EU-retten, og idet den er bundet af Domstolens dom i den præjudicielle sag, skal den øjeblikkeligt anvende denne dom ved om fornødent af egen drift at undlade at anvende de modstående bestemmelser i national lovgivning (jf. i denne retning dom af 5.4.2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, præmis 32, 34, 39 og 40).
- 48 Hvis et organ såsom Workplace Relations Commission, der ved lov er pålagt opgaven at sikre anvendelsen og håndhævelsen af direktiv 2000/78, ikke ville kunne fastslå, at en bestemmelse i national ret er i strid med dette direktiv, og såfremt den som følge heraf ikke ville kunne undlade at anvende den pågældende bestemmelse, ville den effektive virkning af EU-rettens regler vedrørende retten til ligebehandling i relation til beskæftigelse og erhverv mindskes (jf. i denne retning dom af 9.9.2003, CIF, C-198/01, EU:C:2003:430, præmis 50).
- 49 Nationale bestemmelser, selv hvis der er tale om forfatningsbestemmelser, må således ikke være til skade for EU-rettens enhed og effektivitet (dom af 8.9.2010, Winner Wetten, C-409/06, EU:C:2010:503, præmis 61).
- 50 Det følger af princippet om EU-rettens forrang, således som det er fortolket af Domstolen i den praksis, der er nævnt i denne doms præmis 35-38, at de organer, der inden for rammerne af deres respektive kompetencer skal anvende EU-retten, er forpligtede til at træffe alle nødvendige foranstaltninger med henblik på at sikre den fulde virkning af den pågældende ret ved at undlade at anvende nationale bestemmelser og national retspraksis, som er i strid med denne ret. Dette indebærer, at disse organer med henblik på at sikre den effektive virkning af EU-retten ikke behøver at anmode om eller afvente en forudgående ophævelse af denne nationale bestemmelse ved lovgivning eller ved ethvert andet forfatningsmæssigt middel.
- 51 Hvad angår den af den forelæggende ret fremførte omstændighed, hvorefter national ret i det foreliggende tilfælde gør det muligt for borgere at anlægge en sag ved High Court (ret i første instans), der støttes på en angivelig uoverensstemmelse mellem en national bestemmelse og direktiv 2000/78, og at denne ret, såfremt den tiltræder søgsmålet, kan undlade at anvende den omhandlede nationale bestemmelse, er den følgelig ikke egnet til at rejse tvivl om den ovenstående konklusion.

- 52 Henset til ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at EU-retten, og navnlig princippet om dens forrang, skal fortolkes således, at den er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter et ved lov oprettet nationalt organ, som har fået tildelt kompetence til at sikre håndhævelsen af EU-retten på et bestemt område, ikke har kompetence til at undlade at anvende en bestemmelse, der er i strid med EU-retten.

Sagsomkostninger

- 53 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

EU-retten, og navnlig princippet om dens forrang, skal fortolkes således, at den er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter et ved lov oprettet nationalt organ, som har fået tildelt kompetence til at sikre håndhævelsen af EU-retten på et bestemt område, ikke har kompetence til at undlade at anvende en bestemmelse, der er i strid med EU-retten.

Underskrifter